

ارزش آفرینی سواد تربیتی والدین بر تاب آوری و پیشرفت تحصیلی با میانجیگری مسئولیت پذیری

Creating the value of parenting literacy, academic resilience and academic progress with responsibility

کریم دلاویز^۱؛ همام مویدفر^{۲*}؛ قمر کیانی^۳

چکیده

سواد تربیتی والدین یک الگوی جدید در علوم تربیتی و مدیریت آموزشی است که والدین با ارتقاء سطح دانش و مهارت خود می‌توانند فرزندان خود را در امور مختلف، حمایت نمایند و والدین بیشترین تاثیرات اجتماعی را حتی فراتر از معلمان و مدرسه بر فرزندان خود دارند. این مطالعه به بررسی رابطه بین سواد تربیتی والدین و تاب آوری و پیشرفت تحصیلی با میانجیگری مسئولیت پذیری دانش آموزان دوره متوسطه دوم شهر کرج می‌پردازد. روش این پژوهش همبستگی چند متغیره و از نوع معادلات ساختاری است در مجموع ۳۸۹ نفر شرکت کننده یعنی دانش آموز و ۳۸۹ نفر مادران آنها در سال تحصیلی ۱۴۰۰ - ۱۴۰۱ به روش نمونه گیری خوشه‌ای تصادفی بر اساس جنسیت انتخاب شدند و به پرسشنامه‌های سواد تربیتی والدین آلاباما، فریک (۱۹۹۶)، مسئولیت پذیری نوجوانان نعمتی (۱۳۷۸) و تاب آوری تحصیلی سامونلز (۲۰۰۸) و پرسشنامه پیشرفت تحصیلی صالحی (۱۳۹۴) پاسخ دادند. یافته‌ها نشان داد سواد تربیتی والدین و مؤلفه‌های آن بر تاب آوری تحصیلی و مسئولیت پذیری اثر مستقیم دارد ($p < 0/05$). مسئولیت پذیری بر تاب آوری تحصیلی اثر مستقیم دارد ($p < 0/05$). سواد تربیتی والدین بر تاب آوری تحصیلی و پیشرفت تحصیلی با میانجیگری مسئولیت پذیری اثر غیرمستقیم دارد ($p < 0/05$)، بنابراین می‌توان نتیجه گرفت که سواد تربیتی والدین و مولفه‌های آن می‌تواند مسئولیت پذیری را در دانش آموزان افزایش دهد.

واژه‌های کلیدی: سواد تربیتی والدین، مسئولیت پذیری، تاب آوری تحصیلی، پیشرفت تحصیلی، والدین

Abstract

parenting literacy is a new model in upbringing sciences and educational management that parents can support their children in various matters by improving their knowledge and skills, and parents have the greatest social influence on their children even beyond teachers and schools. This study examines the relationship between parental literacy and academic resilience with the mediation of responsibility among secondary school students in Karaj city. The method of this research is multivariate correlation and structural equation type. In total, ۳۸۹ participants, students and ۳۸۹ of their mothers, were selected by random stratified cluster sampling method based on gender in the academic year of ۱۴۰۱-۱۴۰۰, and they were asked to fill in the Alabama Parents' Literacy Questionnaires (Frick, ۱۹۹۶), the responsibility of

^۱ . دانشجوی دکتری، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد زنجان، گروه علوم تربیتی و روانشناسی، زنجان، ایران

^۲ . استادیار، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد زنجان، گروه علوم تربیتی و روانشناسی، زنجان، ایران (Corresponding Author) (Moayedfar@gmail.com)

^۳ . استادیار، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد زنجان، گروه علوم تربیتی و روانشناسی، زنجان، ایران.

Nemati teenagers (۱۳۷۸), academic resilience of Samuels (۲۰۰۸) and the Salehi's academic progress questionnaire (۲۰۱۴) answered. The findings showed that parental literacy and its components have a direct effect on academic reflection and responsibility ($p < 0.05$). Responsibility has a direct effect on academic resilience ($p < 0.05$). parenting literacy has an indirect effect on academic resilience and academic progress through the mediation of responsibility ($p < 0.05$), so it can be concluded that parenting literacy and its components can increase responsibility in students.

Keywords: parenting literacy, responsibility, academic resilience, academic progress, parents

مقدمه

نوجوانی دوره رشدی است که تغییرات جسمی، روانی، عاطفی و اجتماعی زیادی در آن رخ می‌دهد. علاوه بر چالش‌های رشد جسمی و فکری، جستجوی هویت یک کار مهم برای نوجوانان است. نوجوانان به تدریج مستقل تر می‌شوند، به دنبال خودمختاری بیشتر می‌گردند و خودپنداره‌ها و ارزشهای خود را تثبیت می‌کنند که منجر به تغییر در محیط خانواده می‌شود (دانیل تی و دیا دو، ۲۰۲۰).

سواد تربیتی والدین^۲ به میزان دانش و مالکیت آنها در مجموعه‌ای از مهارت، دانش و تمایلات عاطفی آنها برای تربیت کودکان موثر، باهوش، با روحیه و دارای استعداد اجتماعی است، به طوری که می‌توان گفت سواد تربیتی والدین یکی از مهمترین انواع سواد است، زیرا سرنوشت گونه‌های بشری به کیفیت فرزند پروری آنها، بستگی دارد. در مجموع می‌توان گفت که سواد تربیتی والدین تا آنجا اهمیت دارد که والدین بیشترین تاثیرات اجتماعی را حتی فراتر از معلمان و مدرسه بر فرزندان خود دارند (مک کوی^۳، و کول، ۲۰۱۱).

پیشرفت تحصیلی از جمله مسائل مهمی است که در بسیاری از مطالعات مورد توجه قرار گرفته است. دستیابی به بهره‌وری و بهبود کیفیت نظام آموزشی از اثر گذار ترین عوامل توسعه کشورها است. پیشرفت به پاسخ یا عملی گفته می‌شود که طی آن شخص به هدف برسد یا موفقیت یک گام قطعی است که به سمت هدف برداشته می‌شود. پیشرفت تحصیلی بعنوان یک متغیر، تابع عواملی است که بر آن اثر می‌گذارند و با تغییر آنها خودش هم دستخوش تغییر می‌شود؛ در پیشرفت تحصیلی عواملی از قبیل هوش، استعداد، وضع جسمانی، سواد والدین و تلاش فرد موثر است (غریب زاده و معینی کیا، ۱۳۹۶). پیشرفت تحصیلی به توانایی آموخته شده یا اکتسابی فرد در موضوعات آموزشی اطلاق می‌شود که به وسیله آزمون‌های فراگیری استاندارد شده یا آزمون‌های معلم ساخته اندازه‌گیری می‌شود. به طور کلی این اصطلاح به معنای مقدار یادگیری آموزشی فرد است، به طوری که بتوان آنها را در مقوله کلی عوامل مربوط به تفاوت‌های فردی و عوامل مربوط به مدرسه و نظام آموزش و پرورش مورد مطالعه قرار داد (دلیرناصر و حسینی نسب، ۱۳۹۴). از متغیرهای مورد مطالعه، تاب آوری تحصیلی است. تاب آوری تحصیلی یکی از ابعاد تاب آوری در محیط آموزشی است. دانش آموزانی که دارای تاب آوری هستند به رغم مصائب و دشواری‌های اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی احتمال موفقیت بالاتری دارد (کابرا^۴، ۲۰۱۳). تاب آوری تحصیلی، در برگزیده شایستگی‌هایی از قبیل اعتماد، بهزیستی، انگیزش، جهت‌گیری، ارتباط و مدیریت تنش است (هانگ^۵، ۲۰۱۸).

^۱. daniel T. and Diya Dou

^۲. parental Literacy (upbringing literacy & family literacy)

^۳. McCoy, cole

^۴. cabrera

^۵. hwang

یکی دیگر از متغیرهایی که بر تاب آوری موثر است، مسئولیت پذیری است. مسئولیت پذیری یک الزام و تعهد درونی از سوی فرد برای انجام مطلوب فعالیت‌هایی است که بر عهده‌اش گذاشته شده است. از جمله نظریاتی که در رابطه با مسئولیت‌پذیری بحث می‌کنند نظریه وجودگرایان است. مطابق این نظریه مسئولیت‌پذیری امری وجودی است که از طریق تعلیم و تربیت شکوفا می‌گردد. از این رو هر چه انسان آگاه‌تر باشد بیشتر احساس مسئولیت خواهد کرد و با تداوم آگاهی، انسان نیز همواره احساس مسئولیت می‌کند (اولاک^۱ و همکاران، ۲۰۱۶).

متغیر پیش بین در این تحقیق سواد تربیتی والدین است؛ سواد تربیتی والدین یک الگوی جدید در علوم تربیتی و مدیریت آموزشی است که والدین با ارتقاء سطح دانش و مهارت خود می‌توانند فرزندان خود را در امر یادگیری بهتر امور مختلف، حمایت نمایند مک کوی، و کول، (۲۰۱۱) به این نتیجه رسید، والدین هرچه زودتر برای آموزش فرزندان خود اقدامی انجام دهند، نتایج عمیق تر و تأثیرات آن طولانی تر می‌شود. کودکان مدت ها قبل از ورود به آموزش رسمی یاد می‌گیرند. والدین با حمایت از یادگیری در خانه، بیشترین تأثیر را در موفقیت جوانان دارند. مشارکت والدین و سطح سواد تربیتی آنها در فعالیتهای یادگیری فرزندان در خانه در موفقیت شناختی آنها بسیار مؤثر است. فرزندان برای خانواده‌ها و والدین بسیار مهم هستند. معلمانی که درگیر سواد تربیتی والدین یا تعامل با سواد با والدین هستند باید با بررسی باورهای خود در مورد خانواده و مشارکت خانواده-مدرسه شروع کنند (مپ^۲، ۲۰۱۶).

به طور مشابه، معلمان نباید شیوه‌های سواد تربیتی والدین را از طریق یک ذهنیت ناقص ببینند، بلکه باید با خانواده‌ها برای تقویت و توسعه شیوه‌های سواد در خانه شریک شوند (کری^۳ و همکاران، ۲۰۱۶). تمام تجربیات سواد تربیتی والدین می‌تواند موفقیت دانش آموزان را بالا ببرد (پیاتزا^۴ و همکاران، ۲۰۱۵). بنابراین پژوهشگر در صدد یافتن پاسخ این سؤال است که آیا ابعاد سواد تربیتی والدین (فرزندپروری مثبت، نظارت ضعیف، نظم و انضباط ناپایدار، تنبیه بدنی، درگیری) با میانجیگری مسئولیت پذیری قادر به پیش بینی تاب آوری و پیسرفت تحصیلی دانش آموزان می‌باشد؟

ادبیات و مبانی و پیشینه پژوهش

سواد تربیتی والدین یکی از الگوهای جدید در علوم تربیتی و مدیریت آموزشی است که والدین با ارتقاء سطح دانش و مهارت خود می‌توانند فرزندان خود را در امر یادگیری بهتر، حمایت نمایند. بنابراین ارزش آفرینی و ایجاد راهبردهای موثر در ارتقاء سواد تربیتی والدین یکی از راهبردهای موثر برای پیشرفت تحصیلی و مهارتی فرزندان در آینده می‌باشد. دیکینسون و مورس^۵ (۲۰۱۹) اشاره می‌کنند که سطوح متفاوت ورود به مدرسه ممکن است حتی با پیشرفت کودکان در مدرسه بدون تغییر باقی بماند؛ در نتیجه، اغلب تمرکز بر برنامه‌های سواد تربیتی والدین با هدف قرار دادن کودکان پیش دبستانی و کودکان در سنین اولیه مدرسه وجود دارد. ایجاد سواد اولیه جنبه مهم بسیاری از برنامه‌های سواد تربیتی والدین است؛ جنبه‌های زیادی وجود دارد که می‌تواند از موفقیت برنامه‌های سواد تربیتی والدین حمایت کند؛ به عنوان مثال، آگاهی تسهیل‌کننده‌ها از محتوای برنامه‌ها و باز بودن برای اجرای استراتژی‌های جدید ممکن است نتایج برنامه سواد تربیتی والدین را شکل دهد (لینچ^۶، و پرینس، ۲۰۲۳). ارتباط مثبت، کلیدی برای افزایش تعامل خانواده است؛ تحقیقات نشان می‌دهد که خانواده‌ها به کانال‌های متعدد ارتباط پیشگیرانه و دو طرفه

^۱. aulak,& et al.

^۲. mapp

^۳. curry, & et al.

^۴. pi-azza,& et al.

^۵. dickinson and morse

^۶. lynch, Prins

اهمیت می‌دهند، زیرا نقش مهمی را که در یادگیری و رشد فرزندشان دارند، تأیید می‌کند. با استقبال، احترام و ارج نهادن به صدای آنها در جامعه مدرسه، خانواده‌ها به عنوان شریک در آموزش فرزندشان شناخته می‌شوند (ناحیه دره تمیز هیأت مدرسه^۱، ۲۰۱۸). خانواده به عنوان یک نظام آموزشی اجتماعی و غیررسمی، نقش مهمی در ارائه آموزش‌های اولیه و شکل دادن به هویت تربیتی جوانان ایفا می‌کند. اهمیت این پژوهش در آن است که با شناخت عمیق و بیشتر تأثیر سواد تربیتی والدین بر تاب‌آوری تحصیلی نوجوانان و دانستن مسائل مختلف‌شان، محیط زندگی و گروه‌های کاری (مدرسه و معلمان) خاص هر گروه نخست قادر به تشخیص آنها از سایرین می‌شود. این مطالعه به دنبال ارائه‌ی دانش بیشتر درباره‌ی عواملی است که بتواند سواد تربیتی والدین و تأثیر آن بر بهبود عوامل مختلف بیافزاید. آموزش‌پذیری والدین (مادران) در این دوره یافته‌های این پژوهش می‌تواند پایه‌ای برای مطالعات بعدی به ویژه پژوهش‌های مداخله‌ای باشد تا زمینه لازم را برای گسترش علم و دانش در این راستا فراهم آورد. نتایج این مطالعه، علاوه بر خانواده به عنوان اولین نهاد تربیتی می‌تواند راه‌گشایی برای والدین و معلمان و سایر محققان در مسیر تاب‌آوری، پیشرفت تحصیلی و مسئولیت‌پذیری در خانواده‌ها باشد؛ این مطالعه بتواند با نشان دادن گوشه‌ای از اهمیت سواد تربیتی والدینی صحیح در رشد و بالندگی روانی و اجتماعی برای تنظیم طرح تربیتی بر اساس هویت اسلامی ایرانی و اجرایی شدن آن در کشور کمکی کرده باشد تا بدین وسیله در جهت ارتقای سلامت جوانان جامعه‌ی ایرانی و کمال و شکوفایی استعدادهای آنان قدمی برداشته شود.

فرزندپروری و سواد تربیتی والدین

فرزندپروری به عنوان جهت‌گیری تلاش‌ها و منابع والدین برای تأثیرگذاری بر رفاه، رشد و رفتار فرزندانشان تعریف می‌شود و می‌تواند به معنای اعمال والدین بر یادگیری مهارت‌ها، الگوهای رفتاری، ارزش‌ها و انگیزه‌های لازم برای عملکرد اجتماعی و فرهنگی نوجوانان تأثیر بگذارد (ادواردو^۲ و همکاران، ۲۰۲۰). مورو^۳ (۲۰۲۰) سواد تربیتی والدین را به عنوان روشی توصیف می‌کند که والدین، فرزندان و اعضای خانواده، سواد را در خانه و جامعه خود یاد می‌گیرند و از آن استفاده می‌کنند، اغلب به عنوان بخشی از روال زندگی روزمره استفاده می‌کنند. سواد تربیتی والدین یک مفهوم چندوجهی است که می‌تواند هم شامل کارهایی که خانواده‌ها با سواد انجام می‌دهند و هم شامل برنامه‌ها یا فعالیت‌هایی باشد که به دنبال ارتقای سطح آموزشی، زبانی و سواد تربیتی والدین و فرزندان خردسال و تقویت مشارکت والدین در آموزش باشد (لینچ^۴، و پرینس، ۲۰۲۳).

تعریف مفهومی سواد تربیتی والدین: سواد تربیتی والدین به میزان دانش و تسلط والدین در مجموعه‌ای از مهارت، دانش و تمایلات عاطفی برای تربیت کودکان موثر، باهوش، با روحیه و دارای استعداد اجتماعی است، سواد تربیتی والدین یکی از مهمترین انواع سواد است، زیرا سرنوشت گونه‌های بشری به کیفیت فرزند پروری والدین، بستگی دارد. در مجموع می‌توان گفت که سواد والدین تا آنجا اهمیت دارد که والدین بیشترین تأثیرات اجتماعی را حتی فراتر از معلمان و مدرسه بر فرزندان خود دارند (مک کوی، و کول ۲۰۱۱). دارلینگ و استاینبرگ^۵ (۱۹۹۳)، سواد تربیتی والدینی را به عنوان بیان رفتارهای والدین که جو عاطفی را در طول تربیت کودک ایجاد میکنند، تعریف کردند و زمینه عاطفی را برای آشکار شدن شیوه‌های والدینی پرورش می‌دهند.

^۱. the Thames Valley District School Board (TVDSB)

^۲. eduardo, & et al.

^۳. morrow

^۴. Lynch, Prins

^۵. estyberg

سواد تربیتی به معنای اطلاع و درک مفهوم فرزندپروری، روش‌های تربیتی و داشتن دانش و پایه‌های ذهنی لازم برای تربیت فرزندان شایسته و توانمند است. شایستگی به این مفهوم که از سلامت روانی و روشن‌بینی لازم برای شناخت خود، برخورد با دیگران، روحیه همکاری، همدلی، مسئولیت‌پذیری، معاشرت و احترام به دیگران برخوردار باشند. از طریق برنامه‌های سوادتربیتی خانواده والدین مهارت‌هایی را که برای کمک به فرزندان نیاز دارند، کسب می‌کنند. همانطور که والدین به توانایی‌های خود اعتماد می‌کنند، احساس کارآمدی بیشتری به دست می‌آورند که شامل قضاوت در مورد توانایی شخصی است. به گفته بندورا (۱۹۹۷)، باورهای اثربخش به شدت رفتار را پیش‌بینی می‌کنند. پس والدین اگر در توانایی خود برای ایجاد تغییرات مثبت در فرزندان خود احساس شایستگی بیشتری داشته باشند، احتمال بیشتری دارد که برای رسیدن به این هدف اقدام کنند. شیوه‌های نادرست تربیتی، کنترل و اداره کودکان توسط والدین، یکی از مهم‌ترین عوامل به وجود آمدن مشکلات رفتاری کودکان است.

هر خانواده‌ای شیوه‌های خاصی را در تربیت فردی - اجتماعی فرزندان خویش بکار می‌گیرد. این شیوه‌ها که شیوه‌های فرزندپروری نامیده می‌شود، متأثر از عوامل مختلف از جمله عوامل فرهنگی، اجتماعی، سیاسی و اقتصادی می‌باشد (باربارا^۱ و همکاران، ۲۰۱۴). گروولنیک^۲ (۲۰۱۶) اشاره می‌کند که اگرچه مشارکت مستقیم والدین ممکن است موفقیت کودکان در مدرسه را پیش‌بینی کند، اما مشخص شد که این کودکان کمال‌گراتر، خلاق‌تر و با خطر افسردگی بالاتری هستند. در واقع، کنترل شدید والدین، استقلال کودکان را تضعیف می‌کند و انگیزه درونی آنها را برای عملکرد خوب در مدرسه کاهش می‌دهد.

مسئولیت‌پذیری

آموزش فرزندان برای مسئولیت‌پذیری در درون خانواده روش بسیار مطلوبی برای آماده کردن آنها در پذیرش وظایف و مسئولیت‌های بی‌شماری است که در بیرون از خانواده با آنها مواجه خواهند شد و وسایل لازم را برای استقلال آنها فراهم می‌کند. برای یک کودک که اکنون رشد می‌کند و بعداً نوجوان و بزرگسال می‌شود، توانایی در توفیق مسئولیت‌های اجتماعی خارج از خانواده به فرصت برای تجربه کردن مشارکت ارزشمندی احترام به خود، قدرت و پیوند با اجتماعی بستگی دارد (بارت^۳، ۲۰۲۰). بسامی و امیری (۱۴۰۲) نشان دادند بین شیوه تربیتی سهل‌گیرانه والدین با مسئولیت‌پذیری در دانش‌آموزان رابطه منفی و معنی‌داری وجود دارد. به عبارت دیگر، هر چه والدین شیوه تربیتی سهل‌گیرانه بیشتری داشته باشند دانش‌آموزان از میزان مسئولیت‌پذیری کمتری نیز برخوردار خواهند بود.

مسئولیت‌پذیری مفهومی است مثبت و یک موضع کلیدی است که با میزان درک مستقلی که فرد از خود دارد (هاگز، ۲۰۱۰)، به نقل از، شیخ‌الاسلامی و برزو، (۱۳۹۴) ما باید قبول کنیم هر کاری می‌کنیم، با مسئولیت خودمان است. به عنوان فردی بالغ و سالم، از توانایی پاسخ دادن، فکر کردن، واکنش دهی برخورداریم که منحصر به خود ماست. این مسئولیت سنجیده، اصولاً توانایی بودن آنچه واقعاً هستیم، است. به قول پرز^۴ (۱۹۶۹) "مسئولیت صرفاً یعنی مشتاقانه بگوییم من منم و من همان ام که هستم". به نظر او یکی از عوامل اصلی تسهیل‌کننده رشد، ناکامی است. یعنی فرصت غلبه بر ناکامی. گشتالتی‌ها از ناکامی به عنوان محرکی برای بالندگی بیشتر استقبال می‌کنند و همچنین افراد زیادی به جای اینکه مسئولیت راه سالم زندگی را بپذیرند وانمود می‌کنند که سائق‌های زیستی آنها، زندگی‌شان را کنترل می‌کند (پروچاسکا، ترجمه سید محمدی، ۱۴۰۱).

^۱. barbara, & et al.

^۲. grolnick, Wendy S.

^۳. barrett

^۴. perls, F

مسئولیت شخصی است هیچ کس و هیچ چیز نمی تواند به ما احساس معنا و مفهوم در زندگی بدهد. این مسئولیت خود ماست که راه مان را پیدا کنیم. باید با احساس مسئولیت با شرایط هستی خود روبرو شویم. سه عامل جوهر وجود انسان را تشکیل می دهد: معنویت، آزادی و مسئولیت و همچنین به عقیده پرز اشخاص سالم بدون مداخله نیروهای بیرونی قادر به تنظیم خود هستند و فقط آگاهی از خود می تواند به رشد و کمال شخصیت بیانجامد. ما باید خواسته ها و آرزوهایمان را بشناسیم و بپذیریم. اگر در سراسر زندگی پدر و مادرمان را سرزنش کنیم و آنها را مسئول مشکلاتمان بدانیم، همچنان خود را کودک می پنداریم نه فرد بالغی که مسئول خویش است. پس باید به خود بگوییم: «اکنون فردی بالغ و مسئول زندگی خود هستیم» (شولتز، ترجمه خوشدل، ۱۳۸۸).

تاب آوری تحصیلی

تاب آوری تحصیلی یکی از ابعاد تاب آوری در محیط آموزشی است. دانش آموزانی که دارای تاب آوری هستند به رغم مصائب و دشواری های اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی احتمال موفقیت بالاتری دارد (کابرا، ۲۰۱۳) ^۲ مستن ^۲ تاب آوری تحصیلی را، به عنوان توانایی دانش آموزان در کنار آمدن مؤثر با موانع، تنش، فشار و به طور کلی عوامل تهدید کننده معرفی می کند (۲۰۰۱). دانش آموزان دارای تاب آوری تحصیلی، کسانی هستند که انگیزه پیشرفت بالایی را در خود نگه می دارند و عملکرد بهینه‌ی خود را با وجود وقایع تنش‌زای محیطی و با شرایطی که آن‌ها را در موضع عملکرد ضعیف تحصیلی و حتی ترک تحصیل قرار می دهد، حفظ می کنند (آلوا اس آ، ۱۹۹۱). هانگ ^۴ (۲۰۱۸) نتیجه گرفت تاب آوری تحصیلی موجب می شود دانشجویان با انعطاف پذیری بیشتری که از خود بروز می دهند، به صورت کارآمد با مشکلات مقابله کنند تا از دشواری های به وجود آمده در زندگی تحصیلی گذر کنند و به تلاش های خود برای رسیدن به موفقیت تحصیلی ادامه دهند (به نقل از صادقی، ۱۳۹۰)

پیشرفت تحصیلی

پیشرفت تحصیلی یادگیرندگان یکی از مهم ترین ملاک های ارزیابی عملکرد معلمان محسوب می شود. برای دانش آموزان نیز معدل تحصیلی معرف توانایی های علمی آن‌ها برای ورود به دنیای کار و اشتغال و مقاطع تحصیلی بالاتر است؛ بنابراین نظریه پردازان تربیتی بسیاری از پژوهش های خود را بر شناخت عوامل مؤثر بر پیشرفت تحصیلی تمرکز کرده اند (در تاج و همکاران، ۱۳۹۲). هوشنگی شایان، سالاری فر (۱۴۰۲) پژوهشی با هدف پیش بینی عملکرد تحصیلی بر اساس کارکردهای سبک تفکر و سبک های تربیتی والدین با میانجی گری مسئولیت پذیری دانش آموزان انجام دادند. روش پژوهش توصیفی از نوع همبستگی بود. نتایج این پژوهش نشان داد بین کارکردهای سبک تفکر و سبک های تربیتی والدین با عملکرد تحصیلی با میانجی گری مسئولیت پذیری در دانش آموزان رابطه وجود دارد ($p < 0.05$) و مدل پژوهش از برازش مطلوبی برخوردار است.

حاج خدادادی ، و همکاران (۱۴۰۱) به بررسی اثربخشی برنامه فرزندپروری مثبت بر والدگری مؤثر و کیفیت رابطه والد - فرزندی در مادران دارای نوجوان پرداختند. یافته ها نشان داد برنامه فرزند پروری مثبت بر والدگری مؤثر و کیفیت رابطه والد - فرزندی تأثیر

^۱.cabrera

^۲.masten

^۳.alva SA

^۴. hwang

معنادار داشت و همچنین میزان والدگری مؤثر و کیفیت رابطه والد - فرزندی در مادرانی که در برنامه فرزندپروری مثبت شرکت داشتند افزایش یافت.

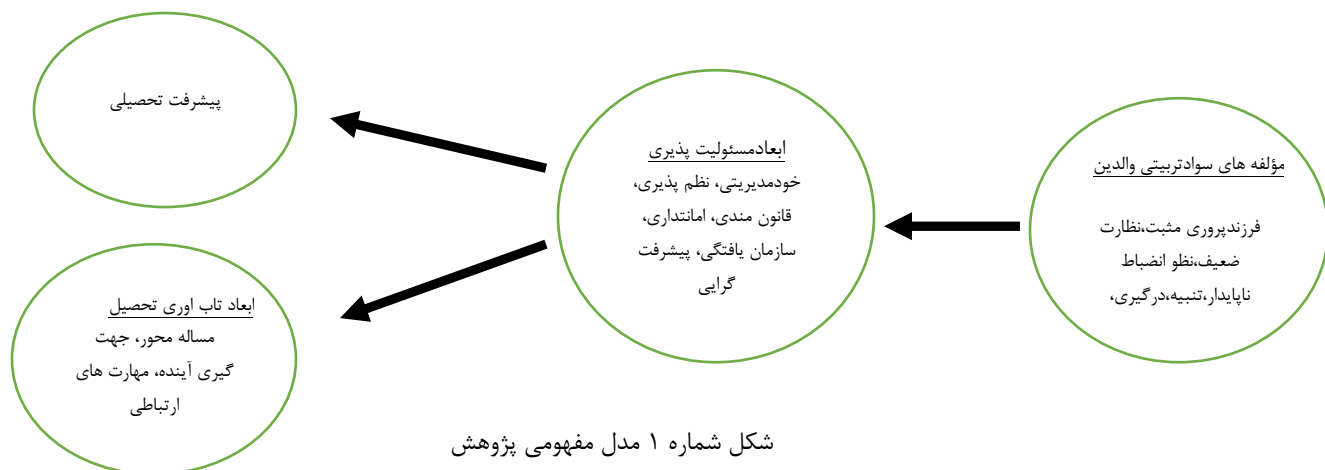
جونگ بی^۱، و همکاران (۲۰۲۳) در پژوهش خود به بررسی تأثیر سبک فرزندپروری، مشارکت والدین و خودکارآمدی والدین بر انگیزه یادگیری دانش‌آموزان مقطع ابتدایی شهر ایلینگان در سال تحصیلی ۲۰۲۲ می‌پردازد. نتایج نشان داد که بین سبک فرزندپروری، خودکارآمدی والدین، مشارکت والدین و انگیزه یادگیری رابطه مثبت و معناداری وجود دارد.

تسلا^۲، و همکاران (۲۰۲۳) در تحقیق به این نتیجه رسیدند که بین سبک‌های فرزندپروری مقتدرانه و پیشرفت تحصیلی کودکان رابطه مثبت وجود دارد، اگرچه سبک مقتدرانه با سطوح پایین‌تری از پیشرفت تحصیلی همراه بود. علاوه بر این، نتایج نشان می‌دهد که سبک استبدادی همراه با شیوه‌های مشارکت، پیش‌بینی‌کننده معناداری برای نمرات است. هر چه والدین برای معاشرت با فرزندان خود از ابزار معتبرتر استفاده کنند، احتمال بیشتری دارد که به اهداف فرزندپروری خود دست یابند. با این وجود، تمرکز والدین بر فرآیند یادگیری و نه بر نتیجه، اهمیت حیاتی دارد.

چارچوب مفهومی و روش پژوهش

۱-۳ مدل مفهومی

متغیرهای مورد بررسی در قالب یک مدل مفهومی (دیاگرام تحلیلی رابطه متغیرها) و شرح چگونگی بررسی و اندازه‌گیری متغیرها:

۲-۳ روش این پژوهش

از نوع همبستگی و از طریق الگویابی معادلات ساختاری^۳ (SEM) است. جامعه آماری، حجم نمونه و روش نمونه‌گیری جامعه آماری این پژوهش، دانش‌آموزان پسر و دختر دوره متوسطه دوم به تعداد ۶۰۷۳۵ نفر در سال تحصیلی ۱۴۰۱-۱۴۰۰ در شهر

^۱ . junge B.,& et al.

^۲ . tsela,& et al.

^۳ - structural Equation Modeling (SEM)

کرج بودند. جامعه آماری از بین ۱۱۷ مدرسه پسرانه به تعداد ۳۳۷۹۳ نفر و ۱۴۵ مدرسه دخترانه به تعداد ۲۶۹۴۲ نفر دانش آموز، تعداد ۴۰۰ نفر دختر و پسر با مادران شان انتخاب شدند.

درباره حجم نمونه در پژوهش های مربوط به روش تحقیق همبستگی از نوع مدل معادلات ساختاری نظرات گوناگون وجود دارد ولی همه بر این موضوع توافق دارند که مدل معادلات ساختاری شبیه تحلیل عامل از فنون آماری است که با نمونه بزرگ قابل اجرا می باشد (تاباچنیک و فیدل، ۲۰۰۱). براساس فرمول تاباچنیک و فیدل (۲۰۰۷) برای نمونه گیری حداقل حجم نمونه در مطالعات همبستگی از فرمول

$$N \geq 50 + 8M$$

برآورد می شود؛ در این فرمول N حجم نمونه و M تعداد متغیرهای پیش بین (مستقل) است. در پژوهش حاضر ۱۶ متغیر پیش بین وجود داشت که طبق فرمول حداقل باید بیشتر از ۱۹۴ نفر باشد.

بنابراین در پژوهش حاضر با در نظر گرفتن تعداد پارامترهای برآورد شده در مدل و احتساب ریزش ۴۰۰ نفر از دانش آموزان در نظر گرفته شد؛ و با توجه به جنسیت آنها، به روش نمونه گیری خوشه ای بصورت تصادفی انجام شد؛ که در مدارس دخترانه از هر پایه ۷ نفر بطور تصادفی در ده مدرسه در کل ۲۱۰ نفر و در مدرسه یازدهم، ۱۳ نفر (پایه دهم، ۴ نفر، پایه یازدهم، ۴ نفر و پایه دوازدهم، ۵ نفر) که در مجموع ۲۲۳ نفر دختر؛ و در هشت مدرسه پسرانه، بطور تصادفی هر مدرسه ۲۱ نفر در کل ۱۶۸ نفر و در مدرسه نهم پسرانه ۹ نفر (هر پایه ۳ نفر) که در مجموع نه مدرسه پسرانه ۱۷۷ نفر دانش آموز پسر، انتخاب شد.

۳-۳- ابزارهای اندازه گیری

سواد تربیتی والدین از طریق پرسشنامه آلاباما که توسط شلتون، فریک و ووتون، (۱۹۹۶) تهیه شده است ارزیابی شد. این آزمون، ۴۲ سوالی است که پنج حوزه را اندازه گیری می کند: تنبیه بدنی، نظم و انضباط ناپایدار، نظارت ضعیف، درگیری و فرزند پروری مثبت. این مقیاس براساس مقیاس لیکرتی از هرگز (۱) تا همیشه (۵) تهیه شده که آزمودنی یا مشارکت کننده باید متناسب با رفتار خود یکی از آنها را علامت گذاری کند.

پرسشنامه مسئولیت پذیری نوجوانان توسط پری سیما نعمتی (۱۳۸۷) ساخته و مورد هنجاریابی قرار گرفته است. این پرسشنامه شامل ۵۰ سوال می باشد که ۷ بعد را به شرح زیر مورد سنجش و بررسی قرار می دهد: خودمدیریتی، نظم پذیر، امانت داری، امانت داری، وظیفه شناسی

پرسشنامه تاب آوری تحصیلی (ARI) توسط ساموئز در سال ۲۰۰۴ تهیه شده است و نسخه اصلی ۴۰ سوال دارد و در ایران به تعداد ۲۹ سوال هنجاریابی و تقلیل یافته است. و دارای سه خرده مقیاس مهارت های ارتباطی (سوالات شماره ۷، ۱۰، ۱۱، ۱۳، ۱۴، ۱۵، ۲۳، ۲۵، ۲۶، ۲۷، ۲۸، ۲۹، جهت گیری آینده (سوالات شماره ۲، ۴، ۶، ۸، ۱۲، ۱۶، ۱۷، ۱۸، ۱۹، ۲۰، ۲۴) و مسئله محور و مثبت نگر (سوالات شماره ۱، ۲، ۳، ۹، ۲۱، ۲۲) می باشد. نمره گذاری این پرسشنامه با مقیاس لیکرت از کاملاً موافقم تا کاملاً مخالفم (۵ تا ۱) انجام می شود.

پرسشنامه پیشرفت تحصیلی توسط صالحی (۱۳۹۴) طراحی و اعتباریابی شده است، این پرسشنامه شامل ۵۰ گویه بسته پاسخ بر اساس پاسخنامه دو گزینه ای (بلی - خیر) می باشد، نمره گذاری آن صفر و یک می باشد. حداقل امتیاز ممکن ۰ و حداکثر ۵۰ خواهد بود.

آزمون همبستگی

جدول شماره ۱. ماتریس همبستگی پیروان بین سواد تربیتی با تاب آوری تحصیلی

متغیر	۱	۲	۳	۴	۵	۶
۱ فرزند پروری مثبت	۱					
۲ نظارت ضعیف	۰/۷۵**	۱				
۳ نظم وانضباط ناپایدار	۰/۵۹**	۰/۶۶**	۱			
۴ تنبیه بدنی	-۰/۸۵**	۰/۹۱**	۰/۸۷**	۱		
۵ درگیری	۰/۷۹**	۰/۷۵**	۰/۸۳**	-۰/۸۶**	۱	
۶ تاب آوری تحصیلی	۰/۳۰**	۰/۲۳**	۰/۲۳**	-۰/۲۷**	۰/۳۲**	۱

. **P<۰/۰۵* . *P<۰/۰۱

نتایج ضریب همبستگی اسپیرمن در جدول ۱ نشان می دهد که بین فرزند پروری مثبت و درگیری با تاب آوری تحصیلی رابطه مستقیم و معناداری وجود دارد (P < ۰/۰۱). اما بین نظارت ضعیف، نظم و انضباط ناپایدار، تنبیه بدنی با تاب آوری تحصیلی رابطه معکوس و معناداری وجود دارد (P < ۰/۰۱).

جدول شماره ۲. ماتریس همبستگی پیروان بین مسئولیت پذیری با تاب آوری تحصیلی

متغیر	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸
۱ خود مدیریتی	۱							
۲ نظم پذیری	۰/۸۱**	۱						
۳ قانونمندی	۰/۸۲**	۰/۸۰**	۱					
۴ امانت داری	۰/۷۳**	۰/۷۲**	۰/۸۲**	۱				
۵ سازمان یافتگی	۰/۸۹**	۰/۸۳**	۰/۷۸**	۰/۶۶**	۱			
۶ پیشرفت گرایی	۰/۷۳**	۰/۷۱**	۰/۷۹**	۰/۶۶**	۰/۸۰**	۱		
۷ مسئولیت پذیری	۰/۸۱**	۰/۷۷**	۰/۷۶**	۰/۶۴**	۰/۷۳**	۰/۷۰**	۱	
۸ تاب آوری تحصیلی	۰/۲۳**	۰/۲۱**	۰/۲۶**	۰/۲۲**	۰/۲۲**	۰/۲۵**	۰/۲۶**	۱

. **P<۰/۰۵* . *P<۰/۰۱

نتایج ضریب همبستگی اسپیرمن در جدول ۲ نشان می دهد که بین مسئولیت پذیری و ابعاد آن با تاب آوری تحصیلی رابطه مثبت و معنادار وجود دارد (P < ۰/۰۱).

جدول شماره ۳. ماتریس همبستگی پیروان بین سواد تربیتی بامسئولیت پذیری

متغیر	۱	۲	۳	۴	۵	۶
-------	---	---	---	---	---	---

۱	فرزند پروری مثبت	۱				
۲	نظارت ضعیف	۱	۰/۷۵**			
۳	نظم وانضباط ناپایدار	۱	۰/۶۶**	۰/۶۸**		
۴	تنبیه بدنی	۱	۰/۸۷**	۰/۹۱**	۰/۸۵**	
۵	درگیری	۱	-۰/۸۶**	-۰/۸۳**	-۰/۷۵**	۰/۷۹**
۶	مسئولیت پذیری	۱	۰/۳۸**	-۰/۳۴**	-۰/۳۵**	۰/۳۷**

. *P<۰/۰۵. **P<۰/۰۱

نتایج ضریب همبستگی اسپیرمن در جدول شماره ۳ نشان می‌دهد که بین فرزند پروری مثبت و درگیری با مسئولیت پذیری رابطه مستقیم و معناداری وجود دارد (p < ۰/۰۱).

جدول شماره ۴. ماتریس همبستگی پیرسون بین سواد تربیتی با پیشرفت تحصیلی

	متغیر	۱	۲	۳	۴	۵	۶
۱	فرزند پروری مثبت	۱					
۲	نظارت ضعیف	۰/۷۵**	۱				
۳	نظم وانضباط ناپایدار	۰/۶۸**	۰/۶۶**	۱			
۴	تنبیه بدنی	۰/۸۵**	۰/۹۱**	۰/۸۷**	۱		
۵	درگیری	۰/۷۹**	-۰/۷۵**	-۰/۸۳**	-۰/۸۶**	۱	
۶	پیشرفت تحصیلی	۰/۳۷**	-۰/۳۵**	-۰/۳۴**	۰/۳۸**	۰/۳۱**	۱

. *P<۰/۰۵. **P<۰/۰۱

نتایج ضریب همبستگی اسپیرمن در جدول شماره ۴ نشان می‌دهد که بین فرزند پروری مثبت و درگیری با پیشرفت تحصیلی رابطه مستقیم و معناداری وجود دارد (p < ۰/۰۱). اما بین نظارت ضعیف، نظم وانضباط ناپایدار، تنبیه بدنی با پیشرفت تحصیلی رابطه معکوس و معناداری وجود دارد (p < ۰/۰۱).

جدول شماره ۵. ماتریس همبستگی پیرسون بین مسئولیت پذیری با پیشرفت تحصیلی

	متغیر	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸
۱	خود مدیریتی	۱							

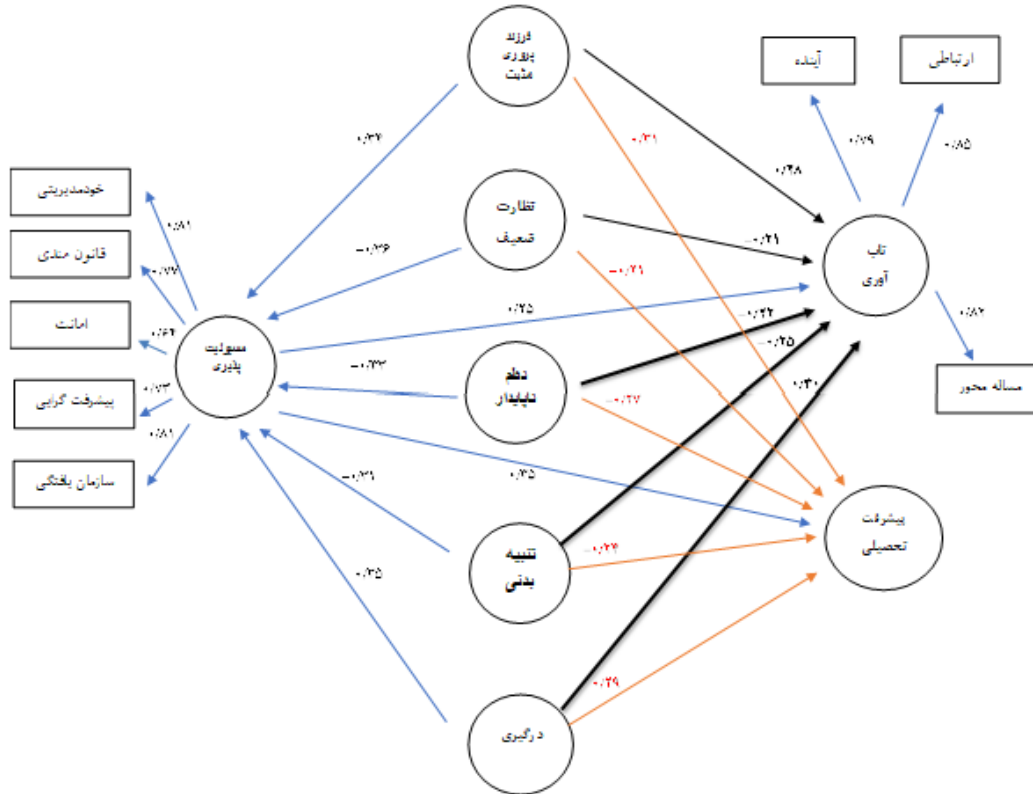
۲	نظم پذیری	۰/۸۱**	۱				
۳	قانونمندی	۰/۸۲**	۰/۸۰**	۱			
۴	امانت داری	۰/۷۳**	۰/۷۲**	۰/۸۲**	۱		
۵	سازمان یافتگی	۰/۸۹**	۰/۸۳**	۰/۷۸**	۰/۶۶**	۱	
۶	پیشرفت گرایي	۰/۷۳**	۰/۷۱**	۰/۷۹**	۰/۶۶**	۰/۸۰**	۱
۷	نمره کلی پرسشنامه مسئولیت پذیری	۰/۸۱**	۰/۷۷**	۰/۷۶**	۰/۶۴**	۰/۷۳**	۰/۷۰**
۸	پیشرفت تحصیلی	۰/۳۵**	۰/۳۲**	۰/۳۷**	۰/۲۴**	۰/۳۰**	۰/۳۸**
							۰/۳۹**

. **P<۰/۰۱ . *P<۰/۰۵

نتایج ضریب همبستگی اسپیرمن در جدول شماره ۵ نشان می‌دهد که بین مسئولیت پذیری و ابعاد آن با پیشرفت تحصیلی رابطه مستقیم و معناداری وجود دارد (p < ۰/۰۱).

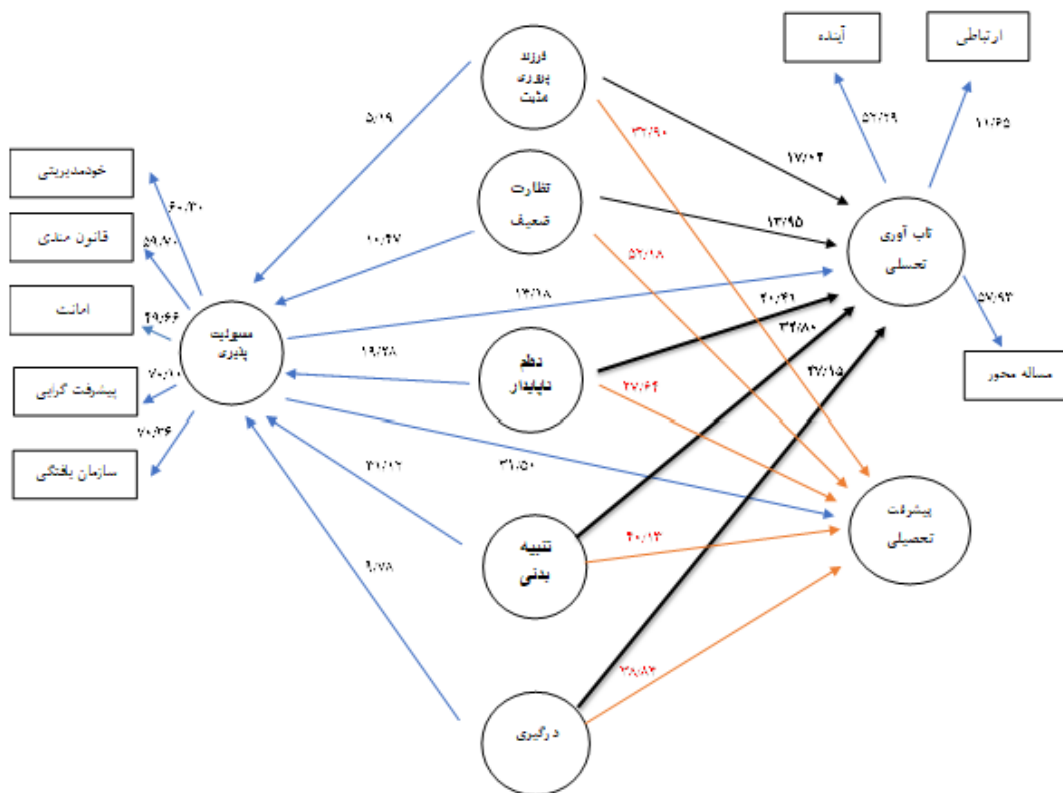
مدل ساختاری برازش پژوهش

در این بخش ابتدا مدل ساختاری برازش شده در دو حالت ضرایب استاندارد و ضرایب t گزارش شده است .

شکل شماره ۲. مدل برازش شده پیش بینی تاب آوری تحصیلی و پیشرفت تحصیلی بر اساس سواد تربیتی با میانجی گری مسئولیت پذیری در حالت ضرایب استاندارد

همانطور که در شکل شماره ۲ مشخص است رابطه مسئولیت پذیری با فرزندپروری مثبت $0/34$ ، با نظارت ضعیف $-0/36$ ، با انضباط ناپایدار $-0/33$ ، با تنبیه بدنی $-0/31$ و با درگیری $0/35$ می باشد. رابطه مسئولیت پذیری با تاب آوری تحصیلی $0/25$ می باشد. رابطه تاب آوری تحصیلی با فرزند پروری مثبت $0/28$ ، با نظارت $-0/21$ ، با انضباط ناپایدار $-0/22$ ، با تنبیه $-0/25$ و با درگیری $0/30$ است.

شکل شماره ۳ مدل برازش شده پیش بینی تاب آوری تحصیلی بر اساس سواد تربیتی با میانجی گری مسئولیت پذیری در حالت ضرایب t

همانطور که در شکل ۴-۲ مشخص است رابطه مسئولیت پذیری با فرزندپروری مثبت با ۵/۱۹ با نظارت ضعیف ۱۰/۴۷ با انضباط ناپایدار ۱۹/۲۸، با تنبیه بدنی ۱۲/۳۱ و با درگیری ۹/۷۸ میباشد. رابطه مسئولیت پذیری با تاب آوری ۱۴/۱۸ میباشد. رابطه تاب آوری با فرزند پروری مثبت ۱۷/۰۲، با نظارت ۱۳/۹۵ با انضباط ناپایدار ۲۰/۴۱- با تنبیه ۳۲/۸۰ و با درگیری ۲۷/۱۵ است

بحث و نتیجه گیری

مسئولیت پذیری دانش آموزان بر تاب آوری تحصیلی دانش آموزان دوره دوم متوسطه شهرستان کرج اثر مستقیم دارد و معنادار می باشد بنابراین فرض پژوهش تأیید می گردد. نتایج این پژوهش با پژوهشهای مهسا بسامی، حسن امیری (۱۴۰۲) گاستلو، و همکاران (۲۰۱۴) همسو میباشد. مسئولیت پذیری به معنی توانایی پاسخ دادن و به مفهوم تصمیم گیری های مناسب و مؤثر است. و اثر مستقیم ممکن است به این دلیل باشد که والدین و معلمان الگوی مناسبی برای مسئولیت پذیری باشند. و دانش آموزان در موقعیت های مختلف آن را در رفتار های والدین خود مشاهده نموده اند.

اثر مستقیم مسئولیت پذیری بر پیشرفت تحصیلی معنادار است، بدین معنا که مسئولیت پذیری به طور مثبت واریانس پیشرفت تحصیلی را تبیین می کند، بنابر این فرض پژوهش تأیید می گردد. نتایج این پژوهش با پژوهشهای طباطبایی، و همکاران (۱۳۹۱)

همسو می‌باشد. مسئولیت پذیری از درون فرد سرچشمه می‌گیرد. فردی که مسئولیت کاری را بر عهده می‌گیرد، توافق می‌نماید که یک سری فعالیت‌ها و کارها را انجام دهد و یا بر انجام این کارها توسط دیگران نظارت داشته باشد (روح‌الهی، ۱۳۸۹). بنابراین چون مسئولیت پذیر بودن، آموختنی است و دانش آموزان بصورت‌های مختلف آن را می‌آموزند. دانش‌آموزانی که مسئولیت پذیر هستند، به گونه‌ای سازگارتر عمل می‌کنند و به وظایفی که به وی محول شده، از جمله وظایف مربوط به تحصیل را درست انجام می‌دهند که این امر منجر به پیشرفت تحصیلی آنان می‌شود.

سواد تربیتی والدین بر تاب‌آوری تحصیلی دانش‌آموزان دوره دوم متوسطه شهرستان کرج اثر مستقیم دارد و معنادار است. بدین معنا که در بین ابعاد سواد تربیتی، فرزند پروری مثبت می‌تواند تاب‌آوری تحصیلی را به طور مثبت و نظارت ضعیف، نظم و انضباط ناپایدار، تنبیه بدنی و درگیری به صورت منفی تاب‌آوری تحصیلی را تبیین کنند بنابر این فرضیه پژوهش هم تأیید می‌گردد. نتایج این پژوهش با پژوهش‌های خرمایی، و همکاران (۱۳۹۴)، تقی پور، و همکاران (۱۳۹۳)، فاتحی پیکانی، و همکاران (۱۳۹۹)، قره داغی قهرمانلو (۱۳۹۱) همسو است. در نتیجه می‌توان گفت چون مولفه‌های سواد تربیتی والدین، فرایند شناختی و فرا شناختی هستند، آموزش سواد تربیتی والدین توانسته تاثیر مستقیم بر بهبود و افزایش تاب‌آوری تحصیلی دانش‌آموزان شود. همچنین دانش‌آموزانی که تاب‌آوری تحصیلی دارند، به گونه‌ای سازگارتر عمل می‌کنند.

سواد تربیتی والدین بر مسئولیت پذیری دانش‌آموزان دوره دوم متوسطه شهرستان کرج اثر مستقیم دارد. و معنادار است بدین معنا که در بین ابعاد سواد تربیتی، فرزند پروری مثبت می‌تواند به طور مثبت و نظارت ضعیف، نظم و انضباط ناپایدار، تنبیه بدنی و درگیری به صورت منفی مسئولیت پذیری را تبیین کنند؛ این فرضیه پژوهش هم تأیید می‌گردد. نتیجه این فرضیه با پژوهش‌های دودمان (۱۳۹۷) شیخ الاسلامی و برزو (۱۳۹۴). دیدار (۱۳۹۲). گاستلوا، و همکاران (۲۰۱۴) کوهن^۲ و کرنس (۲۰۱۸)، همسو است و با یافته مهرافزار (۱۳۷۸) مغایر است. بنابراین دانش‌آموزانی که مسئولیت پذیر هستند، به گونه‌ای سازگارتر عمل می‌کنند و به وظایفی که به وی محول شده، درست انجام می‌دهند و قادر هستند رفتارهای مختلف و مناسبی در موقعیت‌های مختلف داشته باشند.

مسئولیت پذیری دانش‌آموزان در پیش‌بینی تاب‌آوری دانش‌آموزان بر اساس سواد تربیتی والدین نقش میانجی دارد. همان طور که نتایج نشان می‌دهد اثر غیرمستقیم مسئولیت پذیری در پیش‌بینی تاب‌آوری بر اساس سواد تربیتی معنادار است. بنابر این فرض پژوهش تأیید می‌گردد. الیس مسئولیت پذیری را معادل با منطقی بودن و معقول زندگی کردن می‌داند (شولتز، ترجمه خوشدل، ۱۳۸۸). اینکه سواد تربیتی والدین با میانجی‌گری مسئولیت پذیری بر تاب‌آوری تحصیلی دانش‌آموزان تأثیر غیرمستقیم ندارد. ممکن است به این دلیل باشد که والدین و معلمان الگوی مناسبی برای مسئولیت پذیری دانش‌آموزان باشند اما برای تاب‌آوری الگوی مناسبی نباشند. چون معمولاً کودکان و نوجوانان، رفتارهای والدین از جمله تاب‌آوری را در موقعیت‌ها و شرایط مختلف مشاهده، یادگیری و الگوگیری می‌کنند.

پیشنهادات

- پیشنهاد می‌شود دوره‌های آموزش مهارت‌های فرزندپروری در مراکز آموزشی برای والدین برگزار شود و تشویق والدین به شرکت در چنین دوره‌هایی به دلیل اثرات مثبت آن مد نظر قرار گیرد.

^۱. guastello, & et al.

^۲. koehn & kerns

- در آموزش و پرورش از برخی از روش‌های افزایش مسئولیت‌پذیری از جمله روش‌های مسئولیت‌پذیری مبتنی بر خود برای آموزش به دانش‌آموزان برای انجام کارهای تحصیلی و آموزشی استفاده شود.

منابع داخلی:

- بسامی، مهسا، امیری، حسن (۱۴۰۲). پیش‌بینی مسئولیت‌پذیری دانش‌آموزان بر اساس شیوه‌های تربیتی والدین و پیشرفت تحصیلی آنان. پیشرفت‌های نوین در روانشناسی، علوم تربیتی و آموزش و پرورش، (۶۱) ۱۶۶.
- بشارت، محمدعلی؛ عزیزی، کوروش و پورشریفی، حمید (۱۳۹۰). رابطه سبک‌های فرزندپروری والدین با کمال‌گرایی فرزندان در ۳ نمونه‌ای از خانواده‌های ایرانی. خانواده‌پژوهی، ۷(۲۶)، ۱۴۵-۱۶۰.
- بیرامی، منصور، کریمی‌نژاد، کلثوم و موحدی، یزدان (۱۳۹۳). رابطه شیوه‌های فرزندپروری والدین و مسئولیت‌پذیری نوجوان. اولین کنگره ملی روی خانواده گامی در ترسیم الگوی مطلوب خانواده. اهواز.
- پروچاسکا، جیم؛ نورکراس، جان. سی (۱۴۰۱)، نظریه‌های روان‌درمانی، ترجمه یحیی سید محمدی، چاپ ۱۹، تهران: انتشارات روان.
- حاج خدادادی، داود؛ اعتمادی، عذرا؛ عابدی، محمدرضا و جزایری، رضوان السادات (۱۴۰۰). اثربخشی برنامه فرزندپروری مثبت بر والدگری مؤثر، کیفیت رابطه والد-فرزندی در مادران دارای نوجوان. مجله علوم روانشناختی/دوره بیستم/شماره ۹۸/ص ۱۸۵-۱۹۷.
- خرمائی، فرهاد؛ اکبری، عباس؛ صدری، مصطفی و نیرومند، حسین (۱۳۹۴). پیش‌بینی شادکامی بر اساس ابعاد الگوهای ارتباطی خانواده با واسطه‌گری تاب‌آوری در دانش‌آموزان. مجله مطالعات روانشناسی تربیتی ۸۲-۶۳، (۲۱) ۱۲.
- دلیرناصر، نرگس و حسینی‌نسب، سید داود (۱۳۹۴). "بررسی مقایسه‌ای پیشرفت تحصیلی و انگیزه پیشرفت در دانش‌آموزان ابتدایی مدارس عادی و هوشمند شهر تبریز". آموزش و ارزشیابی، ۸(۲۹)، ۳۱-۴۲.
- دیدار، مریم (۱۳۹۲). بررسی رابطه‌ی بین سبک‌های فرزندپروری والدین با عزت‌نفس و مسئولیت‌پذیری نوجوانان پایه اول. پایان‌نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه آزاد اسلامی واحد مرودشت.
- شیخ‌الاسلامی، راضیه و برزو، شیوا (۱۳۹۴). فرزندپروری و مسئولیت‌پذیری در نوجوانان: نقش واسطه‌گری سبک‌های پرورش‌دهی. روشها و مدل‌های شناختی، ۱۹(۱۶)، ۹۷-۱۲۰.
- صادقی، رضا. (۱۳۹۰). ارتباط بین حمایت‌های اجتماعی والدین و وضعیت اجتماعی اقتصادی خانواده با گرایش به فعالیت ورزشی. چکیده مقالات اولین همایش ملی تفریحات ورزشی تهران.
- غریب‌زاده، رامین و معین‌کیا، مهدی (۱۳۹۶). رابطه تاب‌آوری و سخت‌رویی با پیشرفت تحصیلی دانشجویان با نقش میانجی‌گری شادکامی دانشجویان. فصلنامه رهبری و مدیریت آموزشی دانشگاه آزاد اسلامی واحد گرمسار سال یازدهم، شماره ۱، ۹۳-۸۱.
- فاتحی‌پیکانی، فرزانه و صالحی، اعظم (۱۳۹۹). اثربخشی آموزش فرزندپروری مبتنی بر شفقت به والدین بر تنظیم شناختی هیجان و خودکارآمدی دانش‌آموزان دختر مبتلا به اضطراب اجتماعی. نشریه علمی زن و فرهنگ سال ۱۲، شماره ۴۵، پاییز صفحه ۵.
- قره‌داغی قهرمانلو، آسیه (۱۳۹۱). بررسی رابطه کیفیت زندگی و سبک‌های فرزندپروری والدین با سطح تاب‌آوری و عملکرد تحصیلی فرزندان آنان در منطقه ۸ تهران. پایان‌نامه کارشناسی ارشد روان‌شناسی تربیتی، دانشگاه الزهرا.
- کلوپانی، زینب؛ حمید، نجمه و عنایی، میر صلاح‌الدین (۱۳۹۳). تأثیر درمان شناختی رفتاری مذهب محور بر تاب‌آوری زوجین. دانش و پژوهش در روانشناسی کاربردی، ۱۵(۳): ۳۴-۲۵.
- مهرافروز، حجت‌الله (۱۳۷۸). بررسی رابطه نگرش نسبت به شیوه‌های فرزندپروری مادر (اقتدار منطقی، استبدادی، آزادگذار) با مکان کنترل و پیشرفت تحصیلی در دانش‌آموزان پسر پایه چهارم ابتدایی. پایان‌نامه کارشناسی ارشد منتشر نشده، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، دانشگاه تربیت معلم تهران.

هوشنگی شایان، سارا و سالاری فر، محمدرضا. (۱۴۰۲). پیش بینی عملکرد تحصیلی بر اساس کارکردهای سبک تفکر و سبک‌های تربیتی والدین با میانجی‌گری مسئولیت‌پذیری دانش‌آموزان. *رویش روان‌شناسی*، ۱۲ (۳): ۱۱۹-۱۳۰.

منابع لاتین:

- Alva SA. Academic Invulnerability Among Mexican- American Students: The Importance of Protective Resources and Appraisals. *Hispanic J Behav Sci.* ۱۹۹۱; ۱۳(۱): ۱۸-۳۴. (ERIC Document Reproduction Service No. ED ۳۷۷ ۳۶۶)
- Aulak, D. S., Quinn, B., & Wilson, N. (۲۰۱۶). Student burnout. *British dental journal*, ۲۲۰(۵), ۲۱۹-۲۲۰.
- Barbara M, Richard R, Julie M, Robert G, Haward M. (۲۰۱۴). Conduct disorder and oppositional defiant disorder in national sample: Developmental epidemiology. *J Child Psychol Psychiatry*; ۴۵: ۲۱-۲۹
- Cabrera N, Padilla A. Entering and succeeding in the culture of college. *J Behav Sci.* ۲۰۱۳; ۲۶(۲): ۱۵۲-۷.
- Curry, D., Reeves, E., & McIntyre, C. J. (۲۰۱۶). Connecting schools and families: Understanding the influence of home literacy practices. *Texas Journal of Literacy Education*, ۴(۲), ۶۹-۷۷ Retrieved from <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ۱۱۲۱۶۳۸.pdf>
- Diader, Maryam. (۲۰۱۲). Investigating the relationship between parenting styles of parents and self-esteem and responsibility of first grade teenagers. Master's thesis. Islamic Azad University, Maroodasht branch
- Dickinson, D., & Morse, A. (۲۰۱۹). Connecting through talk: Nurturing children's development with language. *Brookes.*
- Dimitra, Tsela, Rosie Drosou Tsel, and Ignacio González López (۲۰۲۳). Relations between Parenting Style and Parenting Practices and Children's School Achievement *Soc. Sci.* ۲۰۲۳, ۱۲, ۵. <https://doi.org/۱۰.۳۳۹۰/socsci۱۲۰۱۰۰۰۵>.
- Eduardo Aguirre-Dávila, Miguel Morales-Castillo & Manuel Moreno-Vásquez (۲۰۲۳) Parenting, autonomy and academic achievement in the adolescence, *Journal of Family Studies*, ۲۹:۱, ۶۳-۷۶,
- Frick, P.J., Christian, R.C. & Wootton, J.M. (۱۹۹۹). Age trends in the association between parenting practices and conduct problems. *Behavior Modification*, ۲۳, ۱۰۶-۱۲۸
- Hwang E, Shin S. Characteristics of nursing students with high levels of academic resilience: A cross sectional study. *Nurse Education Today* ۲۰۱۸; ۷۱: ۵۴-۵۹.

- Junge B. Guillena*, Hazel Bliss G. Mendiola, Camilo E. Baldonado(۲۰۲۳). The Influence of Parenting Style, Involvement, and Self-Efficacy on Intermediate Learners' Motivation. *Psych Educ*, ۲۰۲۳, ۸: ۴۱۴-۴۲۵, Document ID:۲۰۲۳ PEMJ۶۶۲, doi:۱۰,۵۲۸۱/zenodo.۷۸۶۸۵۵۴, ISSN ۲۸۲۲-۴۳۵۳
- Koehn, A. J., & Kerns, K. A. (۲۰۱۸). Parent-child attachment: Meta-analysis of associations with parenting behaviors in middle childhood and adolescence. *Attachment & Human Development*, ۲۰(۴), pp. ۳۷۸-۴۰۵
- Lynch, J., & Prins, E. (۲۰۲۳). Knowledge to Support Early Educators and Elementary School Teachers' Engagement in Family Literacy and Family Literacy Programs. *The Reading Teacher* . February ۲۰۲۳ DOI: ۱۰,۱۰۰۲/trtr.۲۱۸۷. <https://www.researchgate.net/publication/۳۶۸۴۰۳۳۸۲>
- Mapp, K. (۲۰۱۶). Working with families and caregivers: Family engagement as a core element of effective practice. https://www.teachingworks.org/images/files/۲۰۱۶_AACTE_Karen_Mapp.pdf
- Morrow, L. (۲۰۲۰). Literacy development in the early years: Helping children read and write (۹th ed.). Pearson.
- McCoy, E, Cole, J. (۲۰۱۱). A Snapshot of Local Support for Literacy: ۲۰۱۰ survey. London: National Literacy Trust
- Piazza, S., Rao, S., & Protacio, M. (۲۰۱۵). Converging recommendations for culturally re-sponsive literacy practices: Students with learning disabilities, English language learners, and socioculturally diverse learners. *International Journal of Multicultural Education*, ۱۷(۳), ۱-۲۰

گزارش نظر سنجی (۲۰۱۸). برگرفته از

- <https://www.tvdsb.ca/en/parents/resources/Documents/PERC/FINAL-REPORT-May-۳۰-۲۰۱۸.pdf>. / TVDSB's Research and Assessment. Services conducted a survey for families who have children attending TVDSB schools.